

© 2018, Editura Galaxia Gutenberg

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
PLOSCARU, IOAN

Lanțuri și teroare. Drama Bisericii în închisorile comuniste/
Ioan Ploscaru – Târgu Lăpuș: Galaxia Gutenberg, 2018
ISBN 978-973-141-715-8

I. Ploscaru, Ioan (autor)

Editura Galaxia Gutenberg
435600 Târgu-Lăpuș, str. Florilor nr. 11
Tel.: 0723-377599, 0733-979383
e-mail: contact@galxiagutenberg.ro
www.galxiagutenberg.ro

Această carte este protejată prin copyright. Reproducerea integrală sau parțială, multiplicarea prin orice mijloace și sub orice formă, cum ar fi xeroxarea, scanarea, transpunerea în format electronic sau audio, punerea la dispoziția publică, inclusiv prin internet sau prin rețele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informațiilor, cu scop comercial sau gratuit, precum și alte fapte similare săvârșite fără permisiunea scrisă a deținătorului copyrightului reprezintă o încălcare a legislației cu privire la protecția proprietății intelectuale și se pedepsește penal și/sau civil în conformitate cu legile în vigoare.

Ioan Ploscaru

LANȚURI ȘI TEROARE

Drama Bisericii în închisorile comuniste

Editiția a II-a, revăzută și adăugită

Galaxia Gutenberg
2018

CUPRINS

Argument.....	5
1. Starea Diecezei Române Unite din Lugoj, înainte de anul 1948.....	9
Trezirea sufletelor la o viață autentic creștină	9
Scaunul de spovedanie	11
Împărtășania din primele zile de vineri din lună, în cinstea Preasfintei Inimi a lui Isus.....	13
Preoții noi.....	14
Perspective sumbre.....	15
Ultima întâlnire cu părinții.....	20
Viziuni?.....	22
2. Tensiune generală	24
Evenimentele se precipită.....	25
Simulacru de „unificare” de la 1 decembrie 1948.....	30
Pelerinajul de la Scăiuș	32
Rugăciuni de zi și de noapte	35
3. Începe teroarea.....	37
Preoții defecționați	50
Congresul de la Cluj.....	50
4. Areștarea Episcopului Ioan Bălan	55
5. Ocuparea Catedralei	59
6. Alte evenimente	69
7. Crucea cea mare	73
8. Consacrarea mea episcopală	77
9. Reorganizarea Bisericii	85
10. Presiuni asupra credincioșilor	95
11. Areștarea	97
12. La Securitatea din Lugoj	104
13. La Securitatea din Timișoara.....	111
14. Metode de constrângere.....	121

15. Anchetele continuă	124
16. În București, la Ministerul de Interne	127
17. Jilava	131
18. Sighetul, închisoare de exterminare	138
19. Episcopul Ioan Suciu	151
20. Viață de închisoare	169
21. În singurătatea celulei 43	174
22. Moartea Episcopului Anton Durcovici	185
23. Episcopul martir Valeriu Traian Frențiu	189
24. Prieteni de singurătate	192
25. Câteva cuvinte despre Iuliu Maniu	198
26. Meditații rimate	201
27. Sfârșitul Episcopului Ioan Suciu	213
28. Alte evenimente	218
29. Conviețuire cu Generalul Ilcuș	227
30. Totul are un sfârșit și un nou început	239
31. Episcopul martir Tit Liviu Chinezu	245
32. Din nou la drum	248
33. Readus la Securitatea din Timișoara	255
34. Libertate provizorie	259
35. Încercări de reactivare a Bisericii	263
36. Activitate clandestină	272
37. A doua arestare	281
38. Din nou în anchete la Timișoara	283
39. Alte evenimente	289
40. Procesul de la Timișoara	293
41. La Securitatea din Cluj	299
42. Din nou la Ministerul de Interne	303
43. La Malmaison	313
44. Procesul de la Tribunalul Militar București	315
45. La Uranus	319
46. „À la maison mère”	325
47. Închisoarea de la Gherla	330
48. Penitenciarul Pitești	333

49. Mereu Timișoara	341
50. Episcopul Ioan Bălan	345
51. Închisoarea de la Dej	373
52. Dejul, temniță de exterminare	379
53. Din nou anchete	382
54. A doua „vizită” la Gherla	385
55. „Neagra”	387
56. Episcopul Alexandru Rusu	392
57. Reducarea	395
58. Din nou la „Zarka”	402
59. Hamal la fabrica de mobilă	405
60. Procese de demascare	408
61. Eliberarea	411
62. La Lugoj, în continuare urmărit	416
63. O nouă percheziție	424

1 Starea Diecezei Române Unite din Lugoj, înainte de anul 1948

TREZIREA SUFLETELOR LA O VIAȚĂ AUTENTIC CREȘTINĂ

ÎN ANUL 1940, când România a încheiat alianța tripartită alături de Germania și Italia, intrând în „Axă”, au apărut fățis și primele drapeluri hitleriste cu svastică. Vederea lor m-a impresionat și mi s-a părut un sacrilegiu impus conștiinței românești. Instinctiv, bănuiam o viitoare ocupație străină. O sumbră premoniție, care avea să se împlinească și încă de două ori. După armata germană, au venit trupele rusești „eliberatoare”.

Încă în luna mai 1940, fiind la Paris, am discutat cu un reporter de la ziarul american *New York Times*, care mi-a spus:

— Vă ocupă pe toți, rușii!

Această afirmație m-a tulburat, cu atât mai mult cu cât realitățile geografice erau o inexorabilă realitate. Această convingere mi-a rămas și după ce m-am întors în țară.

În timpul războiului, profesorul Victor Bîrlea avea o vorbă:

— Când citesc în ziare că nemții fac progrese pe fronturi mi se rupe inima, iar când aflu că rușii vin spre noi, mă doare sufletul.

Și într-o zi, cea de-a doua variantă a devenit realitate.

Apariția rusească a fost surprinzătoare prin număr și dezordine. Treceau tancuri, cavalerie, care cu boi transportând materiale acoperite cu scoarțe românești furate din Moldova; tunuri trase de cămile, rase asiatice împușcând tot timpul, luând tot ce le plăcea, în special ceasuri de mână...

Cel mai apreciat și popular artist comic român era Constantin Tânase. După venirea rușilor, a apărut pe scenă încărcat de ceasuri deșteptătoare și a declamat: „A fost rău cu *der, die, das*, da-i mai rău cu *davai ees*”, ceea ce mai târziu se pare că l-a costat libertatea, dacă nu și viața.

Câteodată, deschideam poarta Episcopiei, situată chiar pe șoseaua București-Timișoara și priveam peșteriul convoi cu inima strânsă de teamă și durere. Episcopul Ioan Bălan venea din grădină cu câteva ciuperci și ne întreba dacă știe cineva cum se gătesc ciupercile?

Gătirea ciupercilor și ocupația rusească! Până când episcopul Ioan Bălan putea să dea prioritate ciupercilor, ni se părea un semn de absolută liniște sufletească ce sfida gravitatea situației.

Cunoscând tratamentul la care a fost supusă Biserica în U.R.S.S., chiar și cea Ortodoxă, nu ne rămânea decât o tenace pregătire pentru martiriu.

În conversațiile mele cu episcopul Ioan Bălan, îi împărtășeam temerile și preocupările mele. Dar, episcopul Bălan nu credea că situația ce va veni îl va afecta prea mult, sperând să-l apere demnitatea de episcop.

În timpul cât am fost secretar și ulterior, după ce am fost ales canonice (1940-1943), am locuit la Episcopie, slujind Sfânta Liturghie cu episcopul, apoi îl însoțeam în fiecare dimineață la catedrală. La Liturghie, episcopul își făcea orele canonice sau rozariul. El ținea mult să asiste la slujbele de la catedrală și ca devotiiune, și ca exemplu personal.

În anul 1945, fiind în misiuni populare la Ohaba Forgaci, într-o zi de târg la Lugoj, biserică a rămas aproape goală, căci mulți au plecat pentru afaceri. Atunci, credincioșilor le-am explicat că preocupările materiale și, în special, pământul – la care țărani bănățeni țineau foarte mult – îi vor dezamăgi, pentru că vin rușii și se vor face colhozuri, luându-le totul. Dar, aproape nimeni nu credea acest lucru.

Convins de evenimentele ce vor urma, începând cu anul 1943, am pus tot mai mult temei pe viață spirituală, atât a mea personală, cât și a credincioșilor, ca singura valoare eternă pe care nimeni nu o poate răpi. Astfel, am început activitatea de trezire a sufletelor pentru o viață interioară, spirituală, care dă tărie în orice situație.

SCAUNUL DE SPOVEDANIE

Un vast teren de activitate, constatat din viața Sfântului Ioan Vianney, era Confesionalul. Aici, se ducea o muncă ascunsă cu fiecare suflet. Sf. Ioan Vianney spunea:

„Se seamănă de pe amvon, dar se culege în confesional”.

Dacă preotul nu se mărginește la o simplă formulă de dezlegare cu o exhortație stereotipă, ci tratează sufletul progresiv, modelând latura spirituală, cu răbdare de chirurg sufletesc, ajunge să descopere mărgăritare scumpe, să deștepte sau să îndemne vocații, să creeze elite, să formeze apostoli. Meritul unui confesor este cu atât mai mare, cu cât munca lui este dusă în secret, deci este ferit de trufia la care îl poate expune amvonul.

Confesionalul reclamă multă abnegație și dragoste de mantuire a sufletelor. Spovedania se practică, ținând seama de fiecare suflet, pe ce treaptă a etății sufletești se află. Trebuie luate măsuri să nu recadă, ci să progreseze, înotând împotriva puhoiului. Orice suflet intră în confesional „à contre coeur”. Nimăuți nu-i face plăcere să se recunoască vinovat. Deci, sufletul trebuie încurajat, deoarece preotul nu este pus să judece, ci să ierte în numele lui Cristos și să-i dea dezlegarea.

În Lugoj erau mulți preoți, dar nimeni nu se ocupa de confesional. Confesionalul nu este o muncă ușoară, reclamând un bun psiholog.

Am început treptat, cu răbdare și prudență să mă ocup de această muncă a spovedaniei. Sufletele dornice de o viață sufletească mai intensă, au simțit imediat acest sprijin spiritual și au început să vină regulat la spovedanie.

Congregația Mariană (a Maicii Domnului, n.n.), înființată de episcopul Bălan, imediat după sosirea refugiaților din Ardealul de Nord, în 1940, slăbise în activitate, deoarece episcopul nu prea era la curent cu preocupările tineretului și a hotărât să-mi predea mie conducerea acestei Congregații.

În Congregație erau tinere, dar și persoane mai în vîrstă, printre care profesoarele: Irina Berinde, Lucreția Cristea, Ana Tufan, Maria Lelea, Maria Gherghel.

După ce am preluat conducerea, am mutat întâlnirile de la Episcopie în capela Școlii Normale. Congregației i s-a dat numele de „Izvorul Milelor”.

Treptat, am început un program de exerciții spirituale, meditații și rugăciuni în fiecare duminică după-masă. Curând, Congregația se putea compara cu o mănăstire, deși nu avea ziduri și uniforme. Există însă, un program riguros: sculare la ora fixă, cuminecare aproape zilnică, meditație, lectură spirituală, examinarea conștiinței, ora de adorație, devoțiuni personale, jertfe și activitate caritabilă după posibilități.

Fiind tot timpul în Scaunul de spovedanie, am aflat suflete dornice de perfecțiune sufletească, pe care le îndrumam spre Congregația Mariană. Structura asistenței căpătase o mare variație – de la pregătire universitară, până la persoane cu formăție elementară –, dar toate doreau sincer să-L iubească pe Cristos.

Congreganistele au început o activitate de apostolat în masa credincioșilor, transformându-se în piloni invizibili ai Bisericii. Orice activitate are un mers ondulatoriu, cu aparente oboseli și stagnări, dar principalul este ca preotul să nu se descurajeze, să nu întrerupă, ci să dea mereu un nou impuls activității.

ÎMPĂRTĂȘANIA DIN PRIMELE ZILE DE VENERI DIN LUNĂ, ÎN CINSTEA PREASFINTEI INIMI A LUI ISUS.

Sufletele care veneau la spovedanie, după un timp le îndrumam spre devoțiunea Preasfintei Inimi. S-a tipărit o broșură cu titlul: „Făgăduința cea mare”, care era împărtită gratuit credinciosilor. Îndată ce un credincios se angaja la această devoțiune de cuminecare în primele zile de vineri din lună, era semn că dorește sincer mântuirea, și chiar perfecțiunea sufletească. Sufletul trebuie să fie în permanent progres. Staționarea este egală cu regresul. Dar, pentru ca sufletele să se mențină la o temperatură înaltă de fervore, au nevoie de cunoașterea temeinică a drumului început.

Lectura spirituală este foarte importantă pentru această instrucție spirituală, căci, ori la câte predici asistă un suflet, nu este suficient. Este nevoie de o instrucție personală, câștigată prin lecturi și meditație.

S-au împărtit gratuit broșuri, ca: *Taina spovedaniei, Examinarea Conștiinței, Făgăduința cea Mare, Sfânta Liturghie, Spre Regele Iubirii, Sufletul Apostolatului, Despre Misiuni și altele*.

Aceste cărți trătau ce era mai esențial; dacă cineva dorea mai mult, se adresa unei membre din Congregație, care îi împrumuta și alte cărți.

Rugăciunea Rozariului s-a răspândit curând. În Scaunul de spovedanie ofeream un rozariu gratuit, arătând cum trebuie să se roage. Se ținea zilnic Rugăciunea Rozariului în catedrală, unde invitam penitentul să vină ca să învețe mai bine această rugăciune, atât de frumoasă, adresată Preacuratei.

In general, credinciosul se roagă puțin. Chiar dacă recită dimineață și seara rugăciunile pe care le știe, tot este puțin. Dar, dacă mai spune una sau două decade de rozariu, el stă mai indelung în conversație cu Dumnezeu.

Lucrarea aceasta, de deșteptare a sufletelor, a făcut-o Mântuitorul, în vederea rezistenței ce trebuia opusă la desființarea Bisericii noastre.

Odată cu înmulțirea spovedaniilor și împărtășaniilor, activitatea s-a mărit și era nevoie de mai mulți „secerători”. La început, în Lugoj, nu am aflat preoți care să mi se asociază cu tot sufletul. Dar, după ce a venit la Lugoj părintele Iosif Vezoc, acesta s-a angajat să ajute la munca apostolică începută. Era un preot bun, pe care mă puteam bizui în perioadele când eram plecat în misiuni sau în chestiuni diecezane la București. Însă, nu era suficient, și Dumnezeu s-a îngrijit să trimită ajutoare.

PREOȚII NOI

În mai 1947, a venit la Lugoj Părintele Dumitru Sălăgean. Originar din Vișinei, comună vecină cu Frata (locul meu de naștere), era preot în comuna Copăcel (Făgăraș) și a voit să se retragă la o mănăstire. Mi-a scris acest lucru și eu l-am îndemnat să treacă pe la Lugoj. Sosit aici, a găsit tot ce putea afla într-o mănăstire, plus activitatea pastorală, care acolo i-ar fi lipsit. S-a hotărât să-și prelungească sederea la Lugoj. Locuia la Internatul de băieți, lângă Episcopie.

În același an a sosit din Franța Părintele Gheorghe Surdu. El a deschis la Paris o capelă pentru românii greco-catolici și un cămin franco-român pentru studenții dormitori să studieze în capitala Franței. Activitatea sa la Paris avea perspective frumoase, dar dorul de țară și de familie l-au făcut să vină, chiar în această perioadă grea. El credea că vine numai în vizită, dar sederea îl-a prelungit cu ani grei de închisoare, pe care i-a suportat eroic.

Fiind acum trei, D. Sălăgean, G. Surdu și eu, ne-am entuziasmat, dorind să formăm o associație care să fie disponibilă pentru Biserică. Dar, trebuiaprobarea episcopului. După ce m-am rugat, abandonându-mă Voinței Divine, m-am dus la

episcop să-i expun planul nostru. Episcopul s-a scutat de la masă și plin de entuziasm, a zis:

„Este de la Dumnezeu, vin și eu cu voi”!

Elanul lui sufletesc m-a umplut de admirare și, de fapt, a urcat Calvarul închisorilor și al domiciliilor obligatorii până la moarte, 4 august 1959.

Curând, ni s-a mai atașat nouă și părintele Vasile Tiut, care era profesor de religie la Liceul de băieți și la Liceul de fete, apoi a fost secretar episcopal.

PERSPECTIVE SUMBRE

Anul 1947 se contura deja, sub perspectiva persecuțiilor ce vor urma.

În Ucraina Subcarpatică și Galitia, începuse așa-numita „Unificare”. Revistele străine care mai soseau atunci în țară, descriau modul cum s-a efectuat această unificare. Revista „Irenikon” din Belgia și revista „Etudes” din Paris scriau despre persoane, metode, și dădeau cifre impresionante.

În Galitia, unde exista o Biserică Greco-Catolică mai veche (sec. XVII), cuprinzând circa cinci milioane de credincioși, și adăugând, mai mare decât cea din România, încă de pe când se apropiau armatele sovietice, li se comunica prin radio, că „eliberatorii” le vor aduce „legea strămoșească”. Îngrijorarea Episcopatului era evidentă, dar nu știau cum se va proceda. Îndată ce teritoriul a fost ocupat de sovietici, propaganda jurnalistică și prin mass-media s-a întrebat. Papa era atacul concentric al întregii campanii. Episcopul greco-catolic din Rusia Subcarpatică, cu reședința la Ujhorod, a fost „călcăt” de un camion când ieșea din catedrală. În Galitia exista o tendință de introducere obligatorie a celibatului pentru preoți.

O mare opozitie a făcut un preot cu numele Kostelnic. Acesta a fost ales de „eliberatori” să fie președintele „Comitetului

de inițiativă a trecerilor la Biserica Ortodoxă". Listele au început să circule, obținându-se (conform presei locale), un număr covârșitor de semnături. Occidentul își exprima mirarea, crezând că s-au obținut pe cale democratică, liber și nesiliți de nimeni. Episcopii greco-catolici au fost „invitați” să întreprindă o călătorie în Ucraina Sovietică. De aici, singur episcopul Slipik, (actualmente, 1975, cardinal), a ajuns viu în Apus, după ce a rămas în „ospite”, vreo cincisprezece ani prin lagăre și închisori.

Începuseră și la noi unele zile să scrie despre aceste evenimente, cu aluzii la ceea ce se va întâmpla în mod inevitabil și la noi.

Pentru mine, era apropierea Ceasului cel mare, de care mă temusem de la începutul războiului și pentru a căruia sosire mă pregătisem și îi pregătisem și pe alții.

Eu personal, am făcut exerciții pentru închisoare. Pe atunci credeam că închisoarea este egală cu carceră. Programam anumite zile în care să nu sed deloc. Eram pregătit și pentru torturi, ba chiar și pentru moarte.

În acest an, având loțiitori, am administrat parohia Valea Lungă și Zăicanî (dângă Sarmizegetusa). I-am prevenit pe credincioși despre ceea ce se va întâmpla. Pentru săteni, mulți cu un orizont politic restrâns, aceste perspective erau prea îndepărtate.

Nici chiar episcopul nostru nu credea posibilă suprimarea Bisericii. Ceea ce se petrecea în U.R.S.S., era specific local, iar în România nu părea verosimilă o asemenea practică.

Doream să-i aduc în țară pe prietenii mei din străinătate, să fie aici, înainte de a se ivi amenințarea suprimării Bisericii.

Am stat ani de zile ca preot în Franța, practicând ritul latin, dar am constatat că nicăieri un preot nu se poate realiza deplin, ca în țara sa. Preoția este foarte unită cu poporul, iar dacă nu ești perfect identificat cu aspirațiile, tradițiile și cu sufletul lui, misiunea se îndeplinește defectuos și în continuu provizorat. De aceea, Biserica pregătește cler indigen.

Un preot care rămâne mult timp în străinătate, care nu a fost în serviciu diecezan la interior, când sosește, nu știi ce serviciu să-i dai. Calitățile sale nu au fost verificate pe teren și fiind necunoscut, el va primi posturi ale ierarhiei inferioare. Era și acesta unul dintre motivele pentru care am încercat să-i chem pe toți în țară.

Gândurile mele i le-am expus și lui Ovidiu Bejan care era la Roma. Dar, fiind protejat de Alberto Canestri, judecător la „Sacra Romana Rota” (Tribunal suprem al Bisericii Catolice), acesta nu l-a lăsat să plece, așa că prietenul meu a rămas la Roma, unde a și murit.

Părintele Gheorghe Surdu, curând după sosirea sa de la Paris, l-a făcut o vizită lui Iuliu Maniu, președintele Partidului Național Tânăresc, pe atunci cel mai popular partid din țară, din acest motiv și cel mai detestat de comuniști. Nu avusesese lucruri importante de comunicat, dar, de atunci Gheorghe Surdu a fost supravegheat de autorități.

Sigur este că Iuliu Maniu era și este încă, și după moarte, socotit ca un dușman istoric pentru comuniști. Îmi amintesc de o întâmplare care ar fi putut contribui la această adversitate.

Cred că era în anul 1935. Ducându-mă la București, am stat la parohia noastră din strada Polonă. Aici era găzduit și canonicul Ion Georgescu de la Oradea, venit să cerceteze ceva la Biblioteca Academiei. Cât am absentat eu prin oraș a venit la parohie Iuliu Maniu, cu gândul să-i facă o vizită protopopului greco-catolic, Vasile Aftenie.

Protopopul nu era acasă, așa că, pe domnul Iuliu Maniu l-a primit Canonicul Ion Georgescu. După întoarcerea mea din oraș, oaspetele fiind plecat, canonicul Georgescu mi-a istorisit conversația avută.

Georgescu s-a plâns lui Iuliu Maniu de atitudinea ortodocșilor față de Biserica Unită. Acesta s-a pronunțat cam aşa: „Ori catolic, ori ortodox, dacă vrei să te duci dracului, tot te duci”!

— Vai, domnule președinte, cum puteți vorbi așa? Știu că îi datorați o vizită Episcopului Valeriu Traian Frentiu. Dacă mă

veți anunță când o veți face, voi veni și eu și voi explica deosebirile.

— Poate n-am vorbit bine în fața unui preot! a zis Maniu.
 — Vedeți cătă zarvă fac ortodocșii din cauza Concordatului? Se străduiesc din răsputeri să-i denunțe!

— Concordatul, ca și orice legătură cu Sfântul Scaun, ne este foarte folositoare. Să-ți dau un caz: în anul 1932 eram președintele Consiliului de Miniștri. Într-o zi, am primit o telegramă cifrată din Vatican, care ne anunță că cincizeci de divizii rusești sunt masate la frontieră Basarabiei, gata să intre în țară. Știrea era gravă, dar nu trebuia să reacționăm imediat, căci în uzanțele diplomatice se folosesc astfel de zvonuri lansate, anume ca să se vadă ce măsuri ia un stat care se simte amenințat. Fie pentru desfășurarea de forțe deconspirându-și armele, fie pentru a se constata cum își ține pactele încheiate, în caz de primejdie.

Ministrul de externe era Mironescu. L-am întrebat deci pe el, ce știe de această amenințare? Mironescu nu știa nimic. Cel mai bine informat era totdeauna Nicolae Titulescu, aflat atunci la Londra. L-am întrebat. Nici Titulescu nu știa nimic. Atunci, l-am întrebat pe un prieten de-al meu, din Guvernul german al Cancelarului Briining. Ministrul german a confirmat că rușii au făcut un sondaj la Berlin întrebând ce atitudine ar lua Germania într-un eventual conflict armat între U.R.S.S. și România? Guvernul german a răspuns că nu-i privește. Acel ministru a destăinuit că Polonia i-a asigurat pe ruși de o binevoitoare neutralitate, deși România avea cu Polonia un pact de asistență mutuală.

Independența noastră se baza pe prietenia franco-engleză. Deci, i-am cerut lui Titulescu să intervină pe lângă Guvernul britanic. Aceasta a dat ordin flotei din Malta să treacă în Marea Neagră, ceea ce a și făcut, pretextând o vizită de prietenie la Constanța. Văzând rușii că surpriza plănuittă a fost descoperită, și-au retras trupele. Noi am făcut câteva garduri de sârmă ghimpată de-a lungul frontierei și am dotat cavaleria și artleria cu

cai cumpărați din Banat. Iată, un caz în care prietenia Sfântului Scaun ne-a fost de cel mai mare folos, a încheiat Iuliu Maniu.

Nu-i exclus că aceste măsuri luate de Guvernul Maniu să fi avut repercusiuni și asupra memoriei sale chiar și după moarte. În consecință, o vizită a lui Gheorghe Surdu la Maniu nu putea fi văzută decât ca un act dușmănos și suspect.

Tot în vara aceluiși an, Gheorghe Surdu a făcut o vizită și lui Petru Groza, primul-ministru de atunci, care avea un fiu la Paris și i-a trimis prin domnul Gheorghe Surdu, știri despre viața sa, probabil și o recomandare pentru Surdu. Acesta a dat telefon primului-ministru și au fixat o întâlnire pentru ora două. La întâlnire, Groza a fost foarte afabil. În timp ce discutau, a intrat cineva în cameră. Petru Groza l-a călcat pe picior schimbând conversația. Atunci, și-a dat seama că și primul-ministru este supravegheat. Apoi, l-a invitat la teatru unde dădea o reprezentare o trupă de teatru maghiară. În fața teatrului, la coborâre, șoferul a făcut o manevră „greșită” și l-a răsturnat pe Surdu.

Ca toți care nu au trăit în acel timp de teroare în țară, nici Gheorghe Surdu nu știa precis unde se află și care erau limitele între avertisment și crimă.

Într-o zi, fiind cu el în oraș, a văzut un afiș electoral communist pe care l-a rupt. Gest copilăresc. I-am zis:

— Tu nu știi că pentru un astfel de gest ai putea face luni de închisoare?

Când Gheorghe Surdu a voit să se întoarcă la Paris, au început să-i facă dificultăți cu plecarea. L-a vizitat pe Avram Bunaciu, un adjunct la președinție, a încercat pe toate căile, dar drumul i-a rămas închis.

Gheorghe Surdu, văzând că nu mai poate pleca, s-a dus în comuna sa natală, Boian, unde aștepta ceva acte.

Dar, în acest timp a fost căutat la Lugoj de un agent al Securității, pe nume Cîmpean. Desigur, nume fals. M-a întrebat unde se află Gheorghe Surdu. I-am spus că s-a dus la București,